

O'SMIR FUTBOLCHILARNING IRODAVIY SIFATLAR ASOSIDA SPORT FAOLIYATI MOTIVLARI YUZAGA KELISHI

A.U.Xaitov – *psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori*

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti

Tayanch so'zlar: sport faoliyati, futbol, o'smir, irodaviy sifatlarni, motiv, muvaffaqiyatga erishish, vatanparvarlik, qat'iyat, matonat, maqsadga intilish.

Ключевые слова: спортивная деятельность, футбол, подросток, сила воли, мотивация, успех, патриотизм, решительность, упорство, стремление к цели.

Key words: sports activity, football, teenager, willpower, motivation, success, patriotism, determination, perseverance, pursuit of a goal.

Inson o'z oldiga qo'ygan maqsadlariga erishishda qat'iy harakat qilishi, turli murakkab vaziyatlarni yengib o'tishda iroda namoyon bo'ladi. Iroda ongli faoliyat turi bo'lganligi sababli maqsadni belgilash jarayonida ham ishtirok etadi [3]. Biror maqsadga nisbatan ehtiyoj va qiziqishning paydo bo'lishi, maqsadga intilish jarayoni shaxs motivi bilan bog'liq. Demak, shaxsning o'z oldiga qo'ygan maqsadga intilish jarayonini motiv bilan tushuntirsak, belgilangan maqsadga erishish uchun qat'iy harakat qilish, qiyin vaziyatlarni yengib o'tish, o'z xatti-harakatini nazorat qilish, psixik barqarorlikni saqlashda irodaning roli namoyon bo'ladi [1]. Shu sababli motiv qanchalik kuchli bo'lsa ham irodaviy faollik kuchli bo'lmasa, maqsadga erishish uchun yetarli bo'lmaydi. Belgilangan maqsadga erishish uchun faoliyat motivi bilan birgalikda irodaviy faollik namoyon bo'lishi lozim [5].

Ushbu jarayon sport faoliyatida, jumladan, futbolda ham o'z kuchiga ega. Futbolchilar musobaqada g'olib bo'lish va yuksak natijalarga erishishni maqsad qiladi. Ushbu maqsad asosida ularda motivatsiya paydo bo'ladi hamda faoliyatga kirishadi [2]. Biroq musobaqalar jarayonida yuzaga keladigan murakkab vaziyatlar, kuchli raqiblar bilan to'qnash kelish, turli stress holatlarini yengib o'tish futbolchilardan kuchli irodani talab qiladi [7]. Musobaqalarda paydo bo'lgan qiyin vaziyatlarni futbolchilar chidamlilik, jur'at, matonat bilan yengib o'tmasa belgilangan maqsadga erisholmaydi, ya'ni motiv amalga oshmaydi. Shu sababli o'smir futbolchilarda musobaqalarda yuqori natijaga erishish motivini yuzaga keltirish, yuqori natijalarga erishish jarayonida esa kuchli irodani tarbiyalash dolzarb vazifa hisoblanadi.

Sport faoliyati bilan shug'ullanishning turli motivlari ajratiladi. S.Xatch va D.Tomsen tomonidan bunday motivlar kategoriyasiga intrinsiv va ekstrinsiv motivlari keltirilgan. Sport bilan shug'ullanishda intrinsiv motiv xursandchilik kabi ichki sabablarni, ekstrinsiv motiv esa moddiy rag'bat kabi tashqi sabablarni anglatadi [7].

A.V.Shaboltas tomonidan sport bilan shug'ullanish motivatsiyasining ijtimoiy, emotsional, kasbiy, salomatlik kategoriyalariga aloqadorlik xususiyatini ifodalovchi o'nta motivlari ajratiladi. Emotsional zavqlanish motivi (EZ) harakat va jismoniy kuch orqali xursand bo'lishga intilishni ifodalaydi. Ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (IT) muvaffaqiyatlarga erishish maqsadi shaxsiy obro'-e'tibor, do'stlar va tomoshabinlar hurmatini qozonish, o'zini namoyon etishga moyillikni anglatadi. Jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (JT) jismoniy rivojlanishga moyillik, xarakterni shakllantirish bilan bog'liq. Ijtimoiy-emotsional motiv (IE) yuqori darajadagi emotsionallik, ijtimoiy va emotsional erkinlik sababli sportga moyillikni ifodalaydi. Ijtimoiy-axloqiy motiv (IA) o'z jamoasining muvaffaqiyati va buning uchun mashg'ulotlarda ishtirok etishga,

jamoadoshlar, trener bilan yaxshi aloqada bo'lishga intilish. Sportda muvaffaqiyatga erishish motivi (ME) muvaffaqiyatga erishish, shaxsiy sport natijalarini yaxshilashga moyillikni ifodalaydi. Sport bilish motivi (SB) mashg'ulotni texnik va taktik tayyorgarligining ilmiy tamoyillarini o'rganish istagini bildiradi. Ratsional-irodaviy (rekreativ) motivi (RI) aqliy ish (kam harakatli ish) natijasida harakat faolligini to'ldirishni anglatadi. Kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'rish motivi (KM) - tanlangan kasbiy faoliyat talablarini bajarish uchun sport bilan shug'ullanish istagi. Fuqarolik-vatanparvarlik motivi (FV) musobaqalarda muvaffaqiyatli ishtirok etish, jamoa, yurt obro'sini oshirish uchun sport takomillashuviga intilishni ifodalaydi [4].

O'smir futbolchilarning ham sport bilan shug'ullanishida ushbu motivlar har biri belgilangan darajada ta'sir etadi. Aynan qaysi motiv ustunlik qilishini aniqlash uchun A.V.Shaboltas tomonidan "Sport bilan shug'ullanish motivi" so'rovnoma ishlab chiqilgan. Tadqiqotda o'smir futbolchilarning sport bilan shug'ullanishida qaysi motiv ustunlik qilishini aniqlash maqsadida ushbu so'rovnoma qo'llanildi. Futbol maktablari va to'garaklaridagi 511 nafar, shundan TGda 276 nafar va NGda 235 o'smir futbolchilar tadqiqotda ishtirok etdi. Olingan natijalarga asosan o'smir futbolchilarda ustunlik qiluvchi motivlar ketma-ketlikni egalladi.

Emotsional zavqlanish motivi (EZ) TGda – 83,9 %; NGda – 81,9%. Ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (IT) TGda – 83,2%; NGda – 80,3%. Jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (JT) TGda – 80,2%; NGda – 79,9%. Ijtimoiy-emotsional motiv (IE) TGda – 79,5%; NGda – 81,0%. Ijtimoiy-axloqiy motiv (IA) TGda – 62,9 %; NGda – 65,3%. Sportda muvaffaqiyatga erishish motivi (ME) TGda – 42,4%; NGda – 42,9%. Sport bilish motivi (SB) TGda – 43,7%; NGda – 43,7%. Ratsional-irodaviy (rekreativ) motivi (RI) TGda – 62,6%; NGda – 60,4%. Kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'rish motivi (KM) TGda – 58,9%; NGda – 60,9%. Fuqarolik-vatanparvarlik motivi (FV) TGda – 44,1%; NGda – 44,6%. Natijalar tahliliga asosan emotsional zavqlanish, ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash, jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash motivlari o'smir futbolchilarda yuqori ekanligi aniqlandi.

Bundan tashqari ijtimoiy-axloqiy, muvaffaqiyatga erishish motivi, fuqarolik-vatanparvarlik motivlar yuqori emasligi aniqlanib, ushbu motivlarni yuqori o'rindarga ko'tarish uchun rivojlantiruvchi psixologik trening dasturi asosida tajriba amaliyoti tashkil etildi. O'smir futbolchilarning muvaffaqiyatga erishish, fuqarolik-vatanparvarlik, ijtimoiy-axloqiy motivlarini oshirishga qaratilgan tajriba amaliyotidan keyin samaradorligi aniqlandi va natijalarning o'zgarishi tahlil qilindi (1-jadval).

(1-jadval). O'smir futbolchilarning sport faoliyat motivlari
tajribadan keyingi o'zagirishi N=511/ TG=276, NG=235

shkalalar		TO						TK						t
		o'/b	%	q/b	%	m	%	o'/b	%	q/b	%	m	%	
EZ	TG	23,7	87,6	21,7	80,4	22,7	83,9	20,2	74,7	19,9	73,9	20,1	74,3	2,04*
	NG	23,1	85,4	21,2	78,4	22,1	81,9	22,1	81,9	21,3	78,9	21,7	80,4	1,57
IT	TG	23,8	88,2	21,1	78,0	22,4	83,1	22,8	84,6	20,2	74,8	21,5	79,7	1,98*
	NG	23,9	88,5	19,5	72,1	21,7	80,3	22,6	83,9	21,0	77,6	21,8	80,7	1,24
JT	TG	24,8	91,9	18,5	68,6	21,7	80,2	23,9	88,4	20,5	75,9	22,2	82,1	1,73
	NG	24,6	91,0	18,6	68,9	21,6	79,9	22,9	84,9	19,4	71,9	21,2	78,4	1,32
IE	TG	21,1	78,2	21,8	80,8	21,5	79,5	20,6	76,3	20,5	76,1	20,6	76,2	1,81
	NG	22,4	83,0	21,3	79,0	21,9	81,0	22,4	82,8	22,4	83,1	22,4	83,0	1,68
IA	TG	17,4	64,4	16,6	61,3	17,0	62,9	19,3	71,5	18,2	67,3	18,7	69,4	2,01*
	NG	18,8	69,6	16,5	61,0	17,6	65,3	19,3	71,6	16,8	62,2	18,1	66,9	1,56
ME	TG	12,1	44,7	10,9	40,2	11,5	42,4	25,6	94,9	25,4	94,1	25,5	94,5	4,91***
	NG	12,5	46,3	10,6	39,4	11,6	42,9	13,9	51,6	11,7	43,4	12,8	47,5	1,67
SB	TG	12,6	46,6	11,0	40,8	11,8	43,7	19,5	72,2	21,1	78,3	20,3	75,3	3,14**
	NG	12,7	46,9	11,0	40,6	11,8	43,7	13,8	51,0	12,2	45,2	13,0	48,1	1,97*
RI	TG	16,8	62,3	17,0	62,9	16,9	62,6	17,6	65,1	17,7	65,7	17,7	65,4	2,06*
	NG	15,9	59,0	16,7	61,8	16,3	60,4	15,5	57,4	16,3	60,2	15,9	58,8	1,74
KM	TG	19,0	70,4	12,8	47,3	15,9	58,9	21,6	80,1	20,3	75,3	21,0	77,7	3,21**
	NG	20,3	75,3	12,5	46,4	16,4	60,9	19,1	70,8	13,6	50,2	16,3	60,5	1,09
FV	TG	11,9	44,0	11,9	44,1	11,9	44,1	25,0	92,6	25,6	94,8	25,3	93,7	4,83***
	NG	12,5	46,3	11,6	43,0	12,1	44,6	13,7	50,7	12,5	46,4	13,1	48,6	1,67

Izoh: *p≤0,05; **p≤0,01; ***p≤0,001;

O'smir futbolchilarning sport faoliyat motivlari tajribadan keyingi o'zagirishi tahlili: Emotsional zavqlanish motivi (EZ) TGda 74,3%; NGda – 80,4%. Ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (IT) TGda – 79,7; NGda – 80,7%. Jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi (JT) TGda – 82,1 %; NGda – 78,4%. Ijtimoiy-emotsional motiv (IE) TGda – 76,2%; NGda – 83,0%. Ijtimoiy-axloqiy motiv (IA) TGda – 69,4 %; NGda – 66,9%. Sportda muvaffaqiyatga erishish motivi (ME) TGda – 94,5%; NGda – 47,5%. Sport bilish motivi (SB) TGda – 75,3%; NGda – 48,1%. Ratsional-irodaviy (rekreativ) motivi (RI) TGda – 65,4%; NGda – 58,8%. Kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'rish motivi (KM) TGda – 77,7%; NGda – 60,5%. Fuqarolik-vatanparvarlik motivi (FV) TGda – 93,7%; NGda – 48,6%. Natijalar tahliliga asosan TG ishtirokchilarida emotsional zavqlanish, ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash, jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash motivlari meyorlashganligi aniqlandi. Shu bilan birga TGda ijtimoiy-axloqiy, sport bilish, kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'rish motivi me'yoriy darajada ko'tarilganligi, bundan tashqari muvaffaqiyatga erishish, fuqarolik-vatanparvarlik motivlari keskin ko'tarilganligi va yuqori darajaga yetganligi aniqlandi. NG ishtirokchilarining natijalarida ahamiyatli o'zgarishlar yuzaga kelmaganligi aniqlandi.

O'smir futbolchilarning sport faoliyat motivining yuzaga kelishida irodaviy sifatlarga bog'liq holda kechadi. Irodaviy sifatar foliyat motivlarining qanday amalga oshirilishini nazorat qilishda ishtirok etadi. Faoliyat motivi amalga oshirilish jarayonida qaysi irodaviy sifatning ta'siri yuqori ekanligini aniqlab, zaruriy faoliyat motivini yuqori darajaga ko'tarish imkoni yaratiladi. Shu sababli TG ishtirokchilarning irodaviy sifatlari va faoliyat motivi o'rtasidagi bog'liqlik o'rganilgan (2-jadval).

2-jadval. O'smir futbolchilarning sport faoliyat motivi va irodaviy sifatlari bog'liqligi N=276 (TG)

Sport faoliyat motivlari	Irodaviy sifatar				
	Maqsadga intiluvchanlik	Qat'iyat, matonat	Jur'at, jasorat	Mustaqillik, tashabbuskorlik	Sabotlilik, o'zini tuta bilish
Emotsional zavqlanish	0,47**	0,10	0,17*	0,41**	-0,09
Ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash	0,68**	0,58**	0,71**	0,64**	0,59**
Jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash	0,63**	0,73**	0,67**	0,54**	0,61**
Ijtimoiy-emotsional	0,51**	0,26**	0,18*	0,58**	0,46**
Ijtimoiy-axloqiy	0,42**	0,61**	0,51**	0,57**	0,73**
muvaffaqiyatga erishish	0,86**	0,83**	0,74**	0,71**	0,78**
Sport bilish	0,71**	0,76**	0,69**	0,72**	0,74**
Ratsional-rekreativ	0,64**	0,61**	0,57**	0,41**	0,52**
Kasbiy faoliyat	0,73**	0,76**	0,65**	0,59**	0,71**
Fuqarolik-vatanparvarlik	0,91**	0,88**	0,81**	0,83**	0,78**

Izoh: *p≤0,05; **p≤0,01;

O'smir futbolchilarning sport faoliyat motivi va irodaviy sifatlari bog'liqligi tahlili:

Emotsional zavqlanish motivi maqsadga intiluvchanlik (p≤0,01) va mustaqillik, tashabbuskorlik irodaviy sifatlari bilan o'rta darajada bog'liq; qat'iyat va matonat, jur'at va jasorat irodaviy sifatlari bilan esa ahamiyatli aloqaga ega

emas; sabotlilik, o'zini tuta bilish irodaviy sifati bilan teskari aloqadorlikka ega. Ijtimoiy o'zini-o'zi tasdiqlash motivi jur'at va jasorat sifati (p≤0,01) bilan yuqori aloqador; maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat, mustaqillik va tashabbuskorlik, sabotlilik va o'zini tuta bilish sifatlari bilan o'rta darajada bog'liqlikka ega bo'lgan.

Jismoniy o'zini-o'zi tasdiqlash qat'iyat va matonat ($p \leq 0,01$) bilan yuqori aloqador; maqsadga intiluvchanlik, jur'at va jasorat, mustaqillik va tashabbuskorlik, sabotlilik va o'zini tuta bilish sifatleri bilan o'rta darajada bog'liqlikka ega bo'lgan.

Ijtimoiy-emotsional motivi mustaqillik va tashabbuskorlik, maqsadga intiluvchanlik, sabotlilik va o'zini tuta bilish sifatleri bilan o'rta hamda qat'iyat va matonat, jur'at va jasorat sifatleri bilan quyi darajada bog'liqlik ifodalagan. Ijtimoiy-axloqiy motiv sabotlilik va o'zini tuta bilish sifat bilan yuqori hamda hamda qat'iyat va matonat, mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat, maqsadga intiluvchanlik sifatleri bilan o'rta darajada aloqadorlik ko'rsatgan. Sportda muvaffaqiyatga erishish motivi maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat, sabotlilik va o'zini tuta bilish, mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat sifatleri bilan yuqori darajada aloqadorlikka ega. Sport bilish motivi maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat, sabotlilik va o'zini tuta bilish, mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat sifatleri bilan yuqori darajada aloqadorlikka ega.

Ratsional-irodaviy rekreativ motiv maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat, sabotlilik va o'zini tuta

bilish, mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat sifatleri bilan o'rta darajada aloqadorlikka ega. Kasbiy faoliyat motivi maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat, sabotlilik va o'zini tuta bilish sifatleri bilan yuqori hamda mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat sifatleri bilan o'rta darajada aloqadorlikka ega. Fuqarolik-vatanparvarlik motivi maqsadga intiluvchanlik, qat'iyat va matonat sifatleri bilan juda yuqori hamda mustaqillik va tashabbuskorlik, jur'at va jasorat, sabotlilik va o'zini tuta bilish sifatleri bilan yuqori aloqadorlikka ega.

Xulosa. O'smir futbolchilar o'z faoliyatida yuqori natijalarga erishishi uchun sportda muvaffaqiyatga erishish, fuqarolik-vatanparvarlik, kasbiy faoliyat motivlarining ahamiyati yuqori ekanligi sababli ushbu faoliyat motivlarning o'rni yuqori darajaga oshirildi. Shu bilan birga o'smir futbolchilarning irodaviy sifatleri rivojlanishiga erishilib, faoliyat motivlari bilan irodaviy sifatlarning bog'liqligi tahlil qilindi. O'smir futbolchilarning muvaffaqiyatga erishishida asosiy bo'lgan irodaviy sifatlar ajratildi.

Adabiyotlar

1. Arziqulov D.N., Gapparov Z.G. Psixologiya va sport psixologiyasi. Darslik. – T.: “O'zkitobsavdonashriyoti” NMIU, 2021. 408-b.
2. Gapparov Z.G. Sport psixologiyasi. Darslik. – T.: “O'zkitob savdo nashriyot matbaa ijodiy uyi”, 2021. 300-b.
3. Ivanov P.I., Zufarova M.YE. Umumiy psixologiya. Darslik. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2008. 480-b.
4. Xaitov A.U. Sport psixodiagnostikasi va psixokorreksi. Darslik. – T.: “O'zkitobsavdonashriyoti”, 2020. 343-b.
5. Ильин Е.П. Психология воли. СПб., ООО «Питер Пресс». 2009. – С. 368.
6. Ильин Е.П. Психология спорта. СПб., ООО «Питер Пресс». 2008. – С. 352.
7. Сопов В.Ф. Теория и методика психологической подготовки в современном спорте. Методическое пособие. – М.: 2010.

REZYUME. Ushbu maqolada o'smir futbolchilarning irodaviy sifatleri, ularning sport faoliyati bilan shug'ullanishida qaysi motivlar ustunlik qilishi, faoliyat motivining irodaviy sifatlariga bog'liqligi o'rganilgan. Tadqiqot davomida tajriba tashkil etilib o'smir futbolchilarning irodaviy sifatleri rivojlanishi hamda sportda muvaffaqiyatga erishish, vatanparvarlik, kasbiy faoliyat motivlarini rivojlantirishga erishilgan.

PEZIOME. В данной статье изучены волевые качества футболистов-подростков, мотивы которых преобладают при их участии в спортивной деятельности, а также зависимость мотива деятельности от волевых качеств. В ходе исследования был организован эксперимент и достигнуто развитие волевых качеств футболистов-подростков, развитие мотивации к успеху в спорте, патриотизма и профессиональной деятельности.

SUMMARY. This article examines the volitional qualities of teenage football players, whose motives prevail during their participation in sports activities, as well as the dependence of the motive for activity on volitional qualities. During the study, an experiment was organized and it was achieved the development of strong-willed qualities of teenage football players, the development of motivation for success in sports, patriotism and professional activity.

PEDAGOG KASBIY FAOLIYATIGA EMOTSIONAL INTELLEKTNING TA'SIRI

N.Z.Iskandarov – tayanch doktorant

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universiteti

Tayanch so'zlar: emotsiya, emotsional intellekt, pedagog, kasbiy faoliyat, baholash, hissiy tushunish va nazorat qilish, emotsional kompetentlik, empatiya, frustratsiya, ijtimoiy ko'nikma.

Ключевые слова: эмоции, эмоциональный интеллект, педагог, профессиональная деятельность, оценка, эмоциональное понимание и контроль, эмоциональная компетентность, эмпатия, фрустрация, социальные навыки.

Key words: emotions, emotional intelligence, teacher, professional activity, assessment, emotional understanding and control, emotional competence, empathy, frustration, social skills.

KIRISH. Bugungi kunda rivojlangan ta'lim jarayonida, emotsional intellekt o'qituvchining kasbiy mahoratini ajralmas bo'lagidir. O'qituvchining asosiy vazifasi nafaqat ta'lim jarayonini tashkil etish, balki birinchi navbatda, muloqotni tashkil etishdir. Umuman olganda, interaktiv o'zaro ta'sirdan tashqarida o'rganish mumkin emas. O'quv jarayoni subyektlari o'rtasidagi muloqot jarayonida o'qituvchining shaxsiy aqliy yangicha shakllantirish amalga oshiriladi, bunga "faqat hissiy jihatdan zaryadlangan, shaxsiy o'zaro ta'sir orqali erishiladi".

Binobarin, ta'lim dialogi ham ma'lumot bilan ishlaydi, ham his-tuyg'ularni almashadi. Fikr-mulohazalarni qabul qilishda o'qituvchi bolaning tajribasini yetarli darajada talqin qila olishi kerak, bu emotsional intellektning maqbul darajasi (ijtimoiy yo'naltirilgan kasblar bo'yicha mutaxassis uchun) mavjud bo'lganda mumkin bo'ladi. Yuqoridagilardan kelib chiqadiki, emotsional intellekt o'qituvchining kasbiy madaniyatining strukturaviy tarkibiy qismidir [1].

Mavzuning dolzarbligi. Zamonaviy jamiyatning rivojlanishi bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash tizimiga va

ularning kasbiy ta'lim sifatiga yangi talablarni qo'yadi. Zamonaviy jamiyat ko'plab fazilatleri bilan ajralib turadigan ta'lim sohasida yuqori malakali mutaxassislar muhtoj, ular orasida mehnat bozorining o'zgaruvchan sharoitlarida hissiy barqarorlik va professional harakatchanlik asosiysi hisoblanadi.

Subyekt munosabatlari sohasida ishlaydigan mutaxassisning kasbiy faoliyatining muvaffaqiyati darajasi ko'p jihatdan o'z his-tuyg'ularini tushunish va boshqalarning his-tuyg'ularini izohlash qobiliyati bilan belgilanadi. Bu ko'nikmalar bir qator o'zaro bog'liq bo'lganlar bilan bir qatorda o'qituvchining emotsional kompetensiyasini tashkil qiladi va hissiy intellektni rivojlantirish orqali shakllanadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning madaniyatini shakllantirish haqida gapirganda, hissiyotlarning namoyon bo'lishi har doim ham o'rinli emasligini ta'kidlash kerak, chunki ularning haddan tashqari ko'payishi faoliyatning tartibsizligiga olib kelishi, o'qituvchini noqulay ahvolda solib qo'yishi, uning boshqa odamlarga nisbatan hissiy munosabatini ochib berishi mumkin [2].